

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Woning-
bouw en uitbreiding jachthaven Hunzegat
te Zoutkamp

15 april 2002

1151-70

ISBN 90-421-0951-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER.....	3
2.1 Algemeen	3
2.2 Toelichting op het oordeel.....	4
2.2.1 Afbakening van alternatieven	4
2.3 Informatie in verband met beschermingsformules.....	5
2.4 Effecten op water en bodem.....	7
2.5 Vergelijking van alternatieven	8
3. OVERIGE OPMERKINGEN.....	9
3.1 Flora en vegetatie	9
3.2 Emissies naar het water.....	9
3.3 Drooglegging.....	9
3.4 Doelen van het project	10
3.5 Verkeersgevolgen	10
3.6 Kaartmateriaal	11

1. INLEIDING

De gemeente De Marne heeft het voornemen om het gebied rond de jachthaven Hunzegat in Zoutkamp opnieuw in te richten. Daarbij ligt het in de bedoeling om het aantal ligplaatsen voor pleziervaart en aanlegplaatsen voor de Bruine Vloot uit te breiden. Ook behelzen de plannen de bouw van woningen voor permanente bewoning en van recreatiewoningen. Voor deze herinrichting is een wijziging nodig van het bestemmingsplan. De gemeente De Marne heeft besloten om voor deze bestemmingsplanwijziging een procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) te doorlopen. Hierin is het college van burgemeester en wethouders van De Marne de initiatiefnemer; de gemeenteraad vormt het bevoegd gezag.

Bij brief van 15 november 2001¹ heeft het college namens de raad de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 5 november 2001 ter inzage gelegd², overigens zonder dat daarbij een ontwerp-besluit is gevoegd³.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁶, zoals vastgesteld op 29 mei 2001;
- op eventuele onjuistheden⁷;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁸.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Wet milieubeheer (Wm), artikel 7.30.

⁴ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁵ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁸ Wm, artikel 7.10

om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de bestemmingsplanwijziging. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Tijdens de toetsing van het MER heeft de Commissie gesignaleerd dat er tekortkomingen waren in het MER. Op 30 januari 2002 heeft een mondeling overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de gemeente, van de adviseur van de gemeente en van de Commissie. Hierbij heeft de gemeente en haar adviseur enkele onderwerpen nader toegelicht. De Commissie heeft geconcludeerd dat enkele tekortkomingen essentieel waren. De gemeente heeft vervolgens aangegeven dat zij graag een toetsingadvies zou ontvangen waarin duidelijk wordt omschreven aan welke eisen een aanvulling op het milieueffectrapport zou moeten voldoen.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie heeft geconstateerd dat milieu-informatie uit het MER duidelijke impulsen heeft gegeven aan de gedachtevorming over de herinrichting van het gebied Hunzegat. Dit is conform de doelstelling van milieueffectrapportage: “*milieubelangen een volwaardige plaats geven in de besluitvorming*”. De terugkoppeling van milieu-informatie naar gedachtevorming over de oorspronkelijke plannen is bij dit project uitzonderlijk sterk. Uit het overleg heeft de Commissie begrepen dat de plannen inmiddels aanmerkelijk milieuvriendelijker lijken te worden dan het uitgangspunt van de startnotitie.

Dat heeft ook een keerzijde. Op het tijdstip dat de redactie van het MER is afgesloten is de planvorming nog steeds in ontwikkeling. Dit leidt er toe dat in het MER niet duidelijk is terug te vinden hoe de oorspronkelijke plannen zich hebben ontwikkeld en hoe milieueffecten zoals die in het MER zijn aangegeven, kunnen worden verminderd.

De Commissie signaleert bij toetsing aan de vastgestelde richtlijnen en de wettelijke inhoudseisen dan ook een aantal tekortkomingen, die zij essentieel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming. Daarom adviseert de Commissie om een **aanvulling op het MER** op te stellen voordat het besluit wordt genomen. Voor de te volgen procedure bij aanvullingen wijst de Commissie op het *Richtsnoer aanvullingen*⁹. De tekortkomingen betreffen:

- de afbakening van de alternatieven;
- de informatie voor de toetsing aan de formules van beschermde gebieden en soorten;
- de effecten op water en bodem;
- de vergelijking van alternatieven.

⁹ Ministerie van VROM, 1994.

2.2 Toelichting op het oordeel

2.2.1 Afbakening van alternatieven

De richtlijnen stellen:

"De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Daarbij dient eveneens aandacht te worden besteed aan neven- en vervolgvactiteiten. De vier deelactiviteiten - de jachthaven, de aanlegplaatsen voor de Bruine Vloot, de recreatiewoningen en de woningen voor permanente bewoning - moeten afzonderlijk worden beschreven. Bij het zoeken naar alternatieven kan het zinvol zijn uit te gaan van varianten van deze deelactiviteiten."

"De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het voorkeursalternatief. In het MER zijn daarbij vooral de milieuargumenten van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht."

"Doelen moeten zodanig worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven".

Het MER gaat uit van het oorspronkelijke "plan Hunzegat"¹⁰ Het geeft aan dat er verschillende **locatievarianten** voor de afzonderlijke elementen van het plan zijn overwogen, en dat de meeste daarvan zijn verworpen. Het vermeldt dat de locatievarianten zijn ontwikkeld in de klankbordgroep en in een bespreking met de burgemeester en de wethouder van VROM en zijn samengesteld in overleg met het college van B&W.

Inhoudelijke argumenten waarom sommige varianten wel, en andere niet acceptabel zijn, zijn echter niet gegeven in het MER.

Naast de mogelijkheid om de vier elementen van het oorspronkelijke plan op andere plekken te realiseren zou het MER ook moeten aangeven in welke mate **varianten in de omvang** van de elementen acceptabel zijn. De informatie hierover in het MER is verwarrend¹¹. Bovendien zijn de argumenten die het MER levert voor boven- en ondergrenzen (niet alleen vanwege die inconsistentie) niet allemaal inhoudelijk¹². Bij die argumenten zou duidelijk moeten worden:

- welke beleidsruimte eerder genomen, nu nog bindende, overheidsbesluiten bieden voor omvangsvarianten;
- welke beleidsruimte vanuit de doelstelling van dit project wordt gesteld aan de omvangsvarianten;
- in hoeverre de te verwachten milieueffecten de beleidsruimte voor omvangsvarianten inperken (dit laatste zal vooral de bovengrens van de omvangsvarianten gelden).

Een relatie met de locatievarianten wordt ook niet gelegd: onduidelijk is in hoeverre alle omvangsvarianten op alle (resterende) locaties mogelijk zijn.

¹⁰ Hoofdstuk 4 van het MER.

¹¹ Bij de omvang van de jachthaven vermeldt tabel 6 (blz. 33) een maximum van 350 ligplaatsen; in hoofdstuk 5.3.1 (blz. 40) wordt echter een maximum van 260 beargumenteerd én wordt gesteld dat dit maximum "bedoeld is als uitloopruimte, niet als na te streven aantal."

¹² Paragraaf 5.3 van het MER stelt bijvoorbeeld dat het minimumaantal van 20 ligplaatsen voor de Bruine Vloot "is gebaseerd op de verwachte groei van het aantal boten" en dat het minimumaantal recreatiewoningen "is bepaald door hetgeen daarover is in de nota van antwoord van het [...] Provinciaal omgevingsplan Groningen is opgenomen". Het regiohoofd van Staatsbosbeheer (reactie 2, zie bijlage 4) geeft aan twijfels te hebben bij de invulling van de afspraken over recreatieve locaties en quota in het Lauwersmeergebied. Ook de regionale inspecteur voor de milieuhygiëne (reactie 4, zie bijlage 4) plaats dergelijke kanttekeningen. Mede daarom is het zinvol om bij onderbouwing van boven- en ondergrenzen andere criteria te gebruiken dan (interpretaties van) vroegere afspraken.

Vervolgens geeft het MER aan dat er **inrichtingsvarianten** mogelijk zijn; het vermeldt dat er ten aanzien van duurzame stedenbouw samenhangende richtbeelden zijn ontwikkeld en verwijst naar een checklist in bijlage 1. Niet duidelijk is wat als (voor het bestemmingsplan relevante) inrichtingsvarianten wordt beschouwd¹³, en hoe die inrichtingsvarianten zich verhouden tot de locatiewarianten en de omvangsvarianten. De Commissie heeft uit het mondelinge overleg begrepen dat de alternatieven zoals opgenomen in bijlage 6 van het MER¹⁴ niet de alternatieven zijn waar in het kader van deze m.e.r.-procedure sprake van is¹⁵.

Het MER geeft in hoofdstuk 6 een beschrijving van een nulalternatief/referentiesituatie, van een voorkeursalternatief, en van een meest milieuvriendelijk alternatief. Het is onduidelijk hoe de beschrijving van de alternatieven aansluit op de beschrijving van de voorgaande varianten¹⁶.

- | De Commissie adviseert om in de Aanvulling op het milieueffectrapport
- duidelijk aan te geven welke locatie-, omvangs- en inrichtingsvarianten acceptabel en zinvol zijn en waarom;
 - deze “trechtering” van varianten te baseren op zo veel mogelijk toetsbare inhoudelijke argumenten;
 - daarbij ook terug te grijpen op de doelen van het project¹⁷;
 - aan te geven op basis van welke toetsbare inhoudelijke argumenten de overgebleven varianten tot zinvolle alternatieven zijn te combineren;
 - de effectbeschrijving en effectvergelijking toe te spitsen op effecten van deze alternatieven.

2.3 Informatie in verband met beschermingsformules

De richtlijnen vragen de (veranderingen in de) levende natuur te beschrijven, “*rekening houdend met de invloeden van directe vernietiging, verdroging, verstoring, versnippering en vermessing.*”

Ook vragen de richtlijnen om “*de consequenties van de bescherming van de gebieden en soorten weer te geven [en daarbij] in [te] gaan op [...] A. status Lauwersmeer; B. status gebied ten oosten van Zoutkamp; C. status Waddengebied; D. beschermingsformules gebiedsbescherming; E. sootbescherming.*”

Ten aanzien van de referentiesituatie stellen de richtlijnen:

“Ook ontwikkelingen in de omgeving van het plangebied waartoe al is besloten en die gevolgen hebben voor het milieu binnen het studiegebied, moeten worden beschreven. Hiertoe behoren ontwikkelingen als de voorgenomen uitbreiding van de jachthaven Lunegat.”

Het MER vermeldt de invloeden op de vogelstand van veranderd landgebruik (directe vernietiging van foerageergebied), verstoring in de directe landomge-

¹³ Bijlage 1 biedt voldoende aanknopingspunten voor formulering van een of meerder inrichtingsvarianten.

¹⁴ Het betreft alternatieve visies op de ontwikkeling van Zoutkamp als stad. Wel worden locaties voor elementen van het voornemen genoemd, maar deze sluiten niet aan op de locatieafwegingen die elders in het MER worden vermeld.

¹⁵ De vraag van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (reactie 3, zie bijlage 4) om bij de afweging rekening te houden met het feit dat een van deze alternatieven een aantasting van de cultuurhistorische karakteristieken betekent, zou echter ook kunnen worden betrokken bij de afwegingen over de plannen met Hunzegat.

¹⁶ Zo worden in het voorkeursalternatief én in het mma kennelijk dezelfde aantallen ligplaatsen voor de Bruine Vloot op dezelfde locaties gebruikt: de combinatie van de Reitdiepskade en Korte en Lange Hoofd. Waarom geen gebruik is gemaakt van locatiewarianten, omvangsvarianten en inrichtingsvarianten blijft onvermeld.

¹⁷ Het kan echter ook raadzaam zijn om de doelen voor het project Hunzegat scherper te formuleren. Een voorbeeld van een “terugblik op de doelen vanuit de alternatieven” zou kunnen plaatsvinden bij de doelgroep: het MER geeft aan dat het plan zich richt op een doelgroep van actieve en fitte 50-ers en 60-ers met een hoge sociaal-economische status en dat de uitgifte van kavels in het plan Hunzegat voor een belangrijk deel de kosten van het totale Zoutkampproject zal (moeten) dekken. De consequenties van dergelijke doelen voor de alternatieven worden echter niet systematisch in beeld gebracht.

ving, verstoring door recreatievaart, vastlegging van het waterpeil en onderbreking van de Zoutkamperril over enkele tientallen meters¹⁸.

Verder geeft het MER aan dat de verstoring op het land met name rietvogels zou kunnen beïnvloeden in het Lauwersmeergebied. Het concludeert dat er *“duidelijk sprake is van invloed op de vogelstand, vooral door de toenemende recreatiedruk in het Lauwersmeer.”*

Als het gaat om andere diergroepen dan stelt het MER dat voor vleermuizen iedere landschappelijke ingreep leidt tot verstoring. *“Daar de kolonie van de meervleermuizen waarschijnlijk op grote afstand van het plangebied ligt¹⁹ zal deze verstoring minimaal zijn”*. Verder concludeert het MER dat de alternatieven voor Hunzegat *“geen wezenlijke blijvende invloed hebben voor vleermuissoorten, mits bij de uitwerking van de plannen de aanbevelingen voor de inrichting worden opgevolgd en er niet wordt gebouwd in de kraamperiode.”* Voor amfibieën en reptielen wordt het effect verwaarloosbaar geacht; voor vegetatie wordt geen duidelijke conclusie getrokken.

Het MER vermeldt dat de recreatiedruk ook door andere initiatieven zal toenemen en stelt: *“De daadwerkelijke effecten van de recreatiedruk op de vogelstand zijn op dit moment niet te bepalen. Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk”²⁰*. De Commissie kan onderschrijven dat er geen voorspellingsmethoden voorhanden zijn om bijvoorbeeld per soort de percentages populatievermindering ten gevolge van recreatiedruk te bepalen. Er zijn echter wel praktische ervaringen met recreatiedruk in de omgeving van jachthavens, aan de hand waarvan de invloed op vogels indicatief kan worden bepaald.

Het MER vermeldt onder andere dat er *“geen effect [wordt] verwacht op de vegetatie in het Waddengebied als gevolg van het voorgenomen plan Hunzegat.”* *“Mogelijk treden wel effecten op ten aanzien van het faunabeheer, gezien de mogelijk uitstralende effecten op met name de vogelstand.”*

De Commissie heeft de teksten uit het MER gelegd naast de eerste vraag van de beschermingsformules: welke zekerheid is er dat er geen aantasting plaatsvindt? Dan lijkt het MER aan te geven dat er géén zekerheid bestaat dat er geen aantasting plaatsvindt²¹.

| Het MER geeft helder aan welke knelpunten er bestaan bij de bescherming van gebieden en soorten. Het bevat ook de aanzet voor maatregelen om deze gebieden en soorten te ontzien. Als die maatregelen worden getroffen, dan is het – naar het voorlopig oordeel van de Commissie – inderdaad mogelijk om alternatieven te formuleren die geen wezenlijke aantasting veroorzaken. Het is gezien de beschermingsfor-

¹⁸ Het MER spreekt over “één oever van de EHS”. Uit het mondeling overleg heeft de Commissie begrepen dat de betreffende (noordelijke) oever van de Zoutkamperril géén onderdeel uitmaakt van het Staatsnatuurmonument Zoutkamperril. Overigens stelt de Werkgroep Lauwersmeer (reactie 7, zie bijlage 4) dat de (gehele?) Zoutkamperril onder de Natuurbeschermingswet valt. De Commissie adviseert om de begrenzing en status van het beschermde gebied bij de Zoutkamperril duidelijk aan te geven en het begrip “onderbreking” nader toe te lichten. Zij tekent hierbij aan, dat de effecten van aantasting van de noordoever op de beschermde delen van de Zoutkamperril, de zuidelijke oever en de waterloop zelf, in de Aanvulling wel aan de orde zouden moeten komen. Ook zou de gemeente moeten nagaan of er een ontheffing in het kader van de Natuurbeschermingswet moet worden aangevraagd.

¹⁹ MER, blz. 68.

²⁰ MER, blz. 69, § 8.3.5.

²¹ De samenvatting van het MER stelt echter: *“Het natuurbeleid is vooral van belang voor de bescherming van de in het gebied en in het aangrenzend natuurgebied voorkomende soorten. De meervleermuis is een prioritaire soort volgens de Habitatrichtlijn die foerageert boven het water in het plangebied. De uitvoering van de plannen leidt echter niet tot vernietiging van leefgebied of kraamkolonie van deze soort, zodat naar verwachting het voortbestaan van de kolonie meervleermuizen niet wordt bedreigd door uitvoering van de plannen. Uitvoering van het Plan wordt dus strikt genomen niet belemmerd door de Habitatrichtlijn.”* Hierdoor kan de indruk ontstaan dat dat de enige maatstaf uit het natuurbeleid zou zijn.

mules de vraag of ándere alternatieven (d.w.z. die wél een aantasting kunnen veroorzaken) in het kader van m.e.r. nog tot de “redelijkerwijs te beschouwen alternatieven” behoren.

De Commissie adviseert om in de Aanvulling

- één of meerdere helder afgebakende, realistische alternatieven te formuleren;
- duidelijk aan te geven welke gebieden en welke soorten een beschermde status hebben²²;
- systematisch aan te tonen dat er bij die alternatieven geen aantasting plaatsvindt van wezenlijke kenmerken en waarden;
- daarbij ook cumulatie met (de recreatiedruk vanuit) andere jachthavens te betrekken²³;
- duidelijk te maken dat de (eventuele) ligplaatsen bij woningen ook betrokken zijn in de effectbepalingen²⁴;
- gebruik te maken van ervaringen met uitvaarpercentages, gebruikspatronen en vlootsamenstelling (verschillende boottypen) in gebieden rondom jachthavens elders voor indicatieve effectbepalingen van de recreatieve druk op Lauwersmeer en Waddenzee.

2.4 Effecten op water en bodem

De richtlijnen vragen om informatie over (veranderingen in) het waterbergend vermogen, de situatie bij hoogwatersituaties, en de bodemdaling. Ook vragen ze naar de basisinformatie voor de watertoets.

Het MER meldt dat het plan (voorkeursalternatief) positieve effecten heeft op het waterkwantiteitsbeheer, en dat in geen van beide alternatieven areaal wordt onttrokken aan het noodbergingsgebied.

Op blz. 67 van het MER wordt echter aangegeven dat een van de effecten van het plan is de vastlegging van het maximumwaterpeil. Het MER spreekt uit dat dit mogelijk consequenties kan hebben voor vogels. In hoeverre de richtlijnen van het waterschap, eveneens hier genoemd, zeker stellen dat er geen voor het milieu nadelige consequenties optreden, kan niet worden beoordeeld.

Het MER gaat niet expliciet in op de (voor dit MER als autonoom te beschouwen) bodemdaling o.a. ten gevolge van gaswinning. Het is niet duidelijk of dat betekent dat er wél, of dat er géén rekening mee is gehouden bij uitspraken over het noodbergingsgebied.

De werkgroep Lauwersmeer²⁵ wijst op het ontbreken van een watertoets. De Commissie gaat ervan uit dat de milieu-informatie ten behoeve van de watertoets in het MER (plus de Aanvulling) aanwezig moet zijn, maar dat de Waterparagraaf in het bestemmingsplan kan worden opgenomen.

Het MER maakt niet duidelijk of er gebaggerd gaat worden. Het vermeldt onderzoek naar de kwaliteit van de waterbodem en geeft een aanbeveling om

²² Zie de onduidelijkheid over de Zoutkamperril (voetnoot 18). Terecht constateert ook de Werkgroep Lauwersmeer (reactie 7, zie bijlage 4) dat er onduidelijkheid bestaat over welke soorten in het studiegebied voorkomen en of die op bijlage 1 van de Vogelrichtlijn staan.

²³ Uitdrukkelijk is het niet de bedoeling dat de effecten van andere recreatieve ontwikkelingen worden toegerekend aan de plannen voor Hunzegat. De vergelijking van de effecten van de Hunzegat-alternatieven met de autonome milieuontwikkeling (zie ook § 2.5 van dit advies) moet dat duidelijk maken.

²⁴ In het MER is niet duidelijk in hoeverre de ligplaatsen bij de woningen voor permanente bewoning worden meegenomen in de effectbeschrijvingen.

²⁵ Reactie 7 (zie bijlage 4).

nader onderzoek te doen. Ook beveelt het aan om een tijdelijk baggerspecie-depot in te richten. In de bespreking van milieueffecten wordt echter alleen gesproken over “de emissies” van “het opwoelen van slib”. Uit het mondelinge overleg is naar voren gekomen dat er inderdaad een nautische noodzaak bestaat tot baggeren; ook heeft de Commissie schriftelijke informatie ontvangen over mogelijke milieueffecten bij zulke baggerwerkzaamheden. Hierin wordt gepleit voor een waterbodemonderzoek op basis van de NEN5740 kort voorafgaand aan de geplande sanering. Gesteld wordt dat de emissies beperkt zullen blijven tot de havenkom.

| De Commissie adviseert om op basis van de nu beschikbare gegevens in de Aanvulling op het MER aan te geven

- welke kwaliteit de uit te baggeren waterbodem vermoedelijk heeft,
- hoe deze opgeslagen zal worden;
- (zo nodig:) hoe deze afgevoerd zal worden naar een eindverwerkingsinstallatie;
- welke milieugevolgen de voorgaande stappen zullen hebben (bij afvoer en eindverwerking gaat het om een globale indicatie).

2.5 Vergelijking van alternatieven

De richtlijnen stellen: *“De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken.”*

Mede vanwege onduidelijkheid in de afbakening en formulering van alternatieven ontbreekt in het MER een systematische vergelijking van de milieugevolgen van de voor de besluitvorming in aanmerking komende alternatieven, inclusief de referenties.

| De Commissie adviseert om in de Aanvulling een goede vergelijkingstabel op te nemen met

- korte omschrijvingen van de voor besluitvorming in aanmerking komende alternatieven of varianten²⁶;
- de milieugevolgen van die alternatieven of varianten²⁷;
- de milieusituatie bij de referentiesituatie (autonome milieuentwikkeling);
- de milieunormen voor de betreffende milieuaspecten.

²⁶ Als er sprake is van één keuzemogelijkheid voor het plan Hunzegat, dan is kan de nadruk liggen op de varianten binnen dit alternatief.

²⁷ De nadruk zou moeten liggen op de verschillen tussen de alternatieven/varianten en op milieueffecten die normen (dreigen te) overschrijden.

3. OVERIGE OPMERKINGEN

De volgende opmerkingen betreffen niet direct essentiële tekortkomingen in het MER. Als er besloten wordt om aanvullende informatie bij het MER op te stellen, dan kan er ook rekening mee worden gehouden.

3.1 Flora en vegetatie

De informatie die het MER bevat is ontleend aan waarnemingen die teruggaan tot op de jaren 70 van de vorige eeuw. Opvallend is een aantal kweldersoorten; de vraag is of die nu nog voorkomen. Het voorkomen van de Zwanebloem is ook opvallend en lijkt zich te beperken tot de later aangelegde Windroos.

Als deze overwegingen juist zijn dan is de floristische en vegetatiekundige waarde van het plangebied minder dan nu in het MER wordt verondersteld.

↓ De Commissie adviseert om als de Aanvulling op het MER ingaat op vegetatie, zo veel mogelijk uit te gaan van de bestaande vegetatiekundige ontwikkeling (en potenties). Overigens kan daarbij goed worden uitgegaan van de gegevens die al zijn verzameld voor het MER.

3.2 Emissies naar het water

In § 8.5 van het MER wordt gesteld dat verschillende factoren de waterkwaliteit zullen beïnvloeden. Bij de behandeling van werkelijke invloed op de waterkwaliteit (§ 8.5.4) wordt slechts ingegaan op de lozing van huishoudwater (er wordt gesproken over inwonerequivalenten) en de emissies uit scheepsmotoren. Andere verontreinigingsbronnen worden niet beschouwd. Over de concentraties die ten gevolge van de emissies kunnen worden verwacht geeft het MER geen informatie; wel wordt vermeldt dat nú al koper en zink, en in mindere mate nikkel, een probleem vormen. De Commissie gaat ervan uit dat de gemeente zal toetsen aan het (Ontwerp-) Besluit Jachthavens²⁸, maar hier ook zonder al te veel bijzondere maatregelen aan kan voldoen.

↓ Als in de Aanvulling op het MER duidelijk wordt gemaakt welke maatregelen bij welke alternatieven worden getroffen kan ook worden aangegeven welke maatregelen ter voorkoming en vermindering van oppervlaktewaterverontreiniging worden getroffen en welke effectiviteit hiervan mag worden verwacht. Ook kan worden vermeld met welke vervolgbesluiten deze maatregelen kunnen worden geregeld²⁹.

3.3 Drooglegging

Het waterschap³⁰ signaleert een onduidelijkheid ten aanzien van de drooglegging. De Commissie heeft uit het mondelinge overleg begrepen dat de alternatieven zullen voldoen aan de voorwaarden die het waterschap noemt. Hier is eerder sprake van een misverstand dan dat er essentiële informatie ontbreekt in het MER.

²⁸ Staatscourant.174 van 10 september 2001

²⁹ De Inspectie milieuhygiëne (reactie 4, zie bijlage 4) merkt op dat enkele aspecten via de milieuvergunning moeten worden geregeld.

³⁰ Waterschap Noorderzijlvest (reactie 1, zie ook bijlage 4)

↓ De Commissie adviseert om in de Aanvulling heldere informatie over de drooglegging op te nemen.

3.4 Doelen van het project

Het project Hunzegat is bedoeld om Zoutkamp een sociaal-economische impuls te geven³¹. Het project Hunzegat hangt nauw samen met drie andere projecten voor Zoutkamp³². Het MER spreekt de verwachting uit dat een deel van de investeringen van de drie andere plannen kan worden bekostigd vanuit de opbrengsten van het project Hunzegat. Het gehele project Hunzegat zal zich vooral richten op rijke en actieve ouderen. Het MER geeft alternatieven aan met 125 en met 165 recreatiewoningen, maar vermeldt tevens dat op basis van marktonderzoek slechts plaats is voor 50 recreatiewoningen, mede vanwege de voorkeuren van deze doelgroep³³.

Uit het mondelinge overleg heeft de Commissie begrepen dat er, op basis van het MER en het marktonderzoek, vraagtekens worden geplaatst bij de aantrekkelijkheid van het oorspronkelijke voorkeursalternatief, zowel landschappelijk als markttechnisch. Ook heeft ze begrepen dat de gedachten over de doelstellingen voor het project enigszins verschoven zijn.

Het MER roept de vraag op welke bebouwingsdichtheid (en welke aantallen woningen) als ondergrens moet gelden in verband met de bekostiging van andere projecten, en welke bebouwingsdichtheid nog aantrekkelijk is om actieve en fitte 50-plussers met hogere sociaal-economische status naar Zoutkamp te verlokken. Uiteraard is zo'n analyse geen essentieel onderdeel van een milieueffectrapport. Wat echter onduidelijk is in het huidige MER is de bandbreedte waarbinnen alternatieven kunnen worden beschouwd³⁴.

↓ In de Aanvulling op het MER zou niet alleen aandacht kunnen worden besteed aan (de verschuiving in) de doelstelling van het project, maar ook aan de vraag in hoeverre de verschillende alternatieven de doelen kunnen realiseren (doelbereik)³⁵. Op die manier kan er een duidelijker afweging worden gemaakt.

3.5 Verkeersgevolgen

Bij de bepaling van de verkeersgevolgen van de alternatieven gaat het MER uit van maximale bezetting van de recreatiewoningen. Dit is niet realistisch. Over het gebruik van de jachthaven worden in het geheel geen uitspraken gedaan. Wat dat betreft geeft het MER de 'worst case' aan. Aangezien duidelijk is dat er ook dan geen extra infrastructuur nodig zou zijn, beschouwt de Commissie dit niet als essentiële tekortkoming in het MER.

³¹ Staatsbosbeheer (reactie 2, zie bijlage 4) tekent hierbij aan dat het ver achterhaald is om te refereren aan compensatie voor verlies aan werkgelegenheid van meer dan dertig jaar geleden. De Commissie gaat ervan uit dat die opmerking vooral bedoeld is wanneer de werkgelegenheidsdoelstelling zou worden vermeld als onderbouwing van "zwaarwegend maatschappelijk belang", d.w.z. als blijkt dat aantasting optreedt van beschermde gebieden of soorten.

³² Dit zijn: het zichtbaar maken van de historische vestingsstructuur, de opknopbeurt voor het centrum en de bebouwing van het voormalige Heiploegterrein.

³³ Zie MER § 2.3, blz. 8.

³⁴ Zie § 2.2.1 van dit advies.

³⁵ Als bijvoorbeeld naar aanleiding van marktonderzoek en MER geconcludeerd zou worden dat de haalbaarheid van uitbreiding van de jachthaven nog niet duidelijk is, dan zou het zinvol zijn om in de Aanvulling ook een alternatief zonder uitbreiding van de jachthaven te beschouwen.

‡ De Commissie adviseert om in de Aanvulling zo veel mogelijk uit te gaan van een realistische bezettingsgraad van de recreatiewoningen en van de gebruikelijke kengedaten voor het gebruik van boten (uitvaarpercentages) als basis voor een bepaling van de verkeers- (en andere) gevolgen.

3.6 Kaartmateriaal

Het MER werkt deels met nauwkeurige kaarten³⁶; deels echter ook met schetsen³⁷. Niet altijd is de status de schetsen duidelijk; soms geven zij slechts een uitsnede van het plangebied aan.

‡ De Commissie adviseert om in de Aanvulling van het MER alleen met kaartmateriaal te werken met voldoende schaalverhouding. Zij adviseert om bij kaarten die ingrepen illustreren het gehele plangebied aan te geven, bij kaarten die milieueffecten aangeven het gehele studiegebied. Alle plaatsaanduidingen die in de tekst staan, zouden ook op een toponiemenkaart moeten kunnen worden teruggevonden. Bij alle kaarten zou een goede legenda moeten worden opgenomen.

³⁶ Bijv. de geluidscontouren; MER, blz. 54.

³⁷ Bijv. de schets van Korte Hoofd en omgeving, MER blz. 39.